

PENGAR. En smart uppfinning – för de redan rika.

Lena Jarlöv

Hamburgsund

Miljömagasinet 29 april 2016

Den mäktige företagsledaren och finansmannen Henry Ford skriver i sina memoarer 1922: ”Det är tur att vårt folk inte förstår vårt bank- och penningssystem. För om dom gjorde det tror jag att det skulle bli revolution innan morgonen gryr”.

Citatet finns i Marianne Påsses nyutkomna bok *PENGAR En smart uppfinning - men till vilket pris?* Med den lilla lättillgängliga och insiktsfulla boken lägger Marianne Påsse grunden för en förståelse som kan bli ett första steg mot en nödvändig revolution.

Boken är en inspirerande sammanfattning av tankar från alternativa tänkare inom ekonomin som Margrit Kennedy, Herman Daly, David Korten och Alf Hornborg. Den väcker många frågor som behöver svar, det är inte gjort i en handvändning att kasta överbord ett ekonomiskt system som trängt in i varje cell av de globala samhällsbygget och lyckats presentera sig själv som naturvetenskap - fast det bara är påhitt! Medvetandet att något är fel börjar sakta tränga in. Allt oftare hör vi påståendet att pengar är luft, fiktion, påhitt. Att bankerna gör pengar. Men hur hänger det ihop?

Redan Aristoteles oroade sig för att privatägda pengar lånades ut mot ränta. Han menade att människor skulle komma att blanda ihop verkliga resurser med påhittade och hamna i villfarelsen att pengar kan skapa oändliga värden. Och det är just den villfarelsen vi lever i idag, när bankerna skapar pengar varje gång de ger ut ett lån.

Verkligheten tränger sig på med obönhörlig styrka. Det känns bråttom att ta itu med grundpelaren till klimathot, fattigdom, krig, miljöförstöring - det ekonomiska systemet.

Verkligheten - det är Swedbanksandalen, Panamaskandalen, Greklands katastrofala ekonomiska situation, kriget om oljan, flyktingströmmarna, den globala uppvärmningen. Med aktiebolagslagens krav på att vinst ska vara det övergripande målet för allt företagande finns föga utrymme hos storföretag för anständighet, medmänskligt ansvar och miljöhänsyn - trots alla vackra deklamationer om hållbart företagande. Och bakom allt står bankerna som ska ha ränta på lånen - pengarna som de tillverkar.

Nu hotar också handelsavtalet TTIP (Transatlantic Trade Investment Partnership) att cementera detta förhållande genom att ge bolagen rätt att kräva regeringar på skadestånd för utebliven vinst, om de beslutar att ställa hårdare miljökrav eller om folket i landet röstar igenom ett nej till en miljöskadlig verksamhet. Sådana demokratiska beslut kommer att kosta oerhörda summor för befolkningar.

Marianne Påsse tar Rumänien som exempel. Där tänker det kanadensiska storföretaget Gabriel Resources stämma landet för att politikerna, efter massiva folkliga påtryckningar, beslutat sig för att sätta stopp för en tilltänkt guldgruva, som skulle gräva upp tre städer, ödelägga två berg och placera en massiv pool av cyanid i området. Detta kan komma att kosta rumänska folket 1,6 miljarder dollar i böter eller 2,5 gånger kostnaden för landets årliga sjukvård.

För ett hållbart samhälle behövs en ekonomisk revolution och det behövs alternativ till det rådande penningssystemet. Marianne Påsse går igenom försök med lokala valutor som gjorts och görs runt om i världen. De historiska exempel som har gett påtagliga positiva resultat för folkflertalet har alla kvävts i sin linda eftersom de hotat den ekonomiska makten som försöken i de amerikanska kolonierna på 1700-talet.

I den lilla österrikiska staden Wörgl 1832-33 och på ön Guernsey 1820-35. I dag finns ett växande intresse för alternativa valutor, bytesverksamhet, delandets ekonomi, socialt företagande och finansieringsformer som räntefria lån och crowdfunding.

Marianne Påsses bok skulle behöva läsas och diskuteras av många - både vanligt folk och ekonomer. Den lämpar sig utmärkt för studiecirklar och samtalsgrupper, som sen kan gå vidare och studera de många konkreta exempel på alternativ som helt kort presenteras i boken. Och förhoppningsvis sätta igång att utveckla egna sätt att förändra de ekonomiska maktförhållandena!